

УДК: 336.722.6:336.225

ПЕРВИННА ОБЛІКОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЯК ГОЛОВНЕ ДЖЕРЕЛО ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

*А.М. Собченко, к.е.н., доц.,
Херсонський державний аграрний університет*

A. Sobchenko «Primary registration documentation as main economic information generator»

The article is dedicated to the account of primary document which carries in itself information of realization of the activity an enterprise. Basic principles of documenting of economic operations are investigational in a record-keeping for providing of needs of users of book-keeping information.

Keywords: document, automation, circulation of documents, users, production, information, accounting, management, economy.

А. Собченко «первичная учетная документация как главный источник экономической информации»

Статья посвящается учету первичной документации, которая несет в себе информацию осуществления своей деятельности предприятием. Исследованы основные принципы документирования хозяйственных операций в бухгалтерском учете для обеспечения нужд потребителей бухгалтерской информации.

Ключевые слова: документация, автоматизация, документооборот, потребители, производство, информация, отчетность, управление, хозяйство.

Вступ. Господарська діяльність підприємства складається з безліч операцій, які обов'язково фіксуються в документах. Щоб зареєструвати господарську операцію її спочатку економічно осмислюють за допомогою спостереження. Потім надають числового значення і реєструють. Чітка організація роботи з документами суттєво впливає на оперативність і якість управління. Оптимізація процесу документування в бухгалтерському обліку є одним із найактуальніших напрямів дослідження. Наукове обґрунтування та оперативне управління виробництвом вимагає бездоганної системи інформації, її своєчасного аналізу, прийняття на цій основі оперативних і правильних рішень. Тому інформаційне забезпечення повинно сприяти реалізації ефективного управління при мінімальних витратах на організацію та функціонування системи інформації.

Зміни, які відбулися в економіці мали значний вплив на господарські відносини в Україні та обумовили якісно інший новий підхід до економічної інформації підприємств. Основним джерелом такої інформації є бухгалтерський облік, своєчасна та правильна організація документування господарських операцій на підприємстві.

Постановка задачі. Необхідність досліджень виникла, на наш погляд, через реальну кризу, що склалася у сфері практичного застосування бухгалтерського обліку вітчизняними суб'єктами господарювання. Як один із найбільш актуальних напрямів подібного дослідження є, на наш погляд, оптимізація процесу документування в бухгалтерському обліку. Нагальним завданням постає дослідження та формулювання основних принципів документування господарських операцій в бухгалтерському обліку для забезпечення потреб користувачів бухгалтерської інформації.

Результати. Чинні законодавчі й нормативні документи, спрямовані на розвиток бухгалтерського обліку в Україні, що регулюють питання використання інформації про господарську діяльність підприємств, дають підстави констатувати відсутність єдиної методологічної основи формування і використання бухгалтерської інформації.

Першим етапом облікового процесу є первинний облік інформації. Вони відображують виробничу і господарську діяльність підприємства, стан його майна, коштів, розрахунків. Дані первинних документів несуть необхідну інформацію для контролю за станом господарської та фінансової діяльності.

Первинна документація — основне джерело інформації про діяльність підприємства. Згідно з пунктом 1 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, є підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій [1].

«Первинний документ — це письмова фіксація достовірності виконання господарської операції, складений у момент її здійснення, який має обов'язкові реквізити, встановлені нормативними актами, що надають їм юридичної сили; підписаний особами, які дали дозвіл на її виконання, та безпосередніми виконавцями» [2]. Тому, на наш погляд, необхідно, насамперед, проаналізувати форми первинної документації на предмет достатності наявних у них реквізитів.

Обробка документів в бухгалтерії підприємства досить трудомістка робота, бо зумовлена вона не тільки значною кількістю документів, що підлягають обробці, а й складністю та перевантаженням документів зайвою інформацією. Це призводить до необґрунтованого збільшення бухгалтерської документації, і в результаті — до зниження ефективності роботи управлінського персоналу, що підтверджується й на законодавчому рівні, зокрема Державним комітетом з питань розвитку підприємництва. Проведене нами дослідження рекомендованих до використання форм первинних документів дає можливість виділити низку проблем. У процесі проектування бланків необхідно керуватися багатьма критеріями, зокрема такими як посилення контрольних і аналітичних властивостей документів, підвищення їхньої наочності та видимості, полегшення їхнього оформлення, відповідність вимогам автоматизованої обробки.

Поліпшенню інформаційних характеристик документів повинно передувати вивчення їх кількісних параметрів, які мають велике значення для підвищення ефективності облікового процесу. Одним із основних кількісних параметрів документа є його фізичний обсяг. Фізичні параметри, особливо форми документів, які впливають на те, що облікова інформація фіксується, передається і групується з різним ступенем оперативності, має різний ступінь аналітичності. При оцінці бухгалтерських документів необхідно також враховувати ще один параметр — інформаційний обсяг облікових документів.

Якщо простежити взаємозв'язок фізичного й інформаційного обсягів документа, то побачимо, чим більший фізичний обсяг документа, тим більшим може бути його інформаційний обсяг, і навпаки. Однак найчастіше фізичний обсяг документа не пристосовують до його інформаційного обсягу. Тому досліджуючи інформацію і проектування бланків, потрібно використовувати параметр інформаційної ємності, яка є реальною кількістю інформації, що вкладена в цей обсяг. Визначаючи обов'язкові реквізити конкретного первинного документа, необхідно керуватися Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України та Методичними рекомендаціями щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку [4].

Скороченню трудомісткості оформлення та обробки документів повинні сприяти механізація та автоматизація обліку, використання самокопіюючих бланків документів, заповнення окремих реквізитів друкарським способом, тощо. Підприємства, які застосовують

автоматизовану форму обліку досягли значного скорочення кількості документів, але не всім підприємствам застосування такої прогресивної форми обліку під силу. Скорочення кількості документів, що використовуються на підприємстві можна досягти шляхом проведення серйозної аналітичної роботи, а також: укрупненням об'єктів обліку і уникнення зайвої деталізації; застосуванням нагромаджувальних документів замість разових, наприклад, лімітно-забірних карток, чи облікових листків тракториста–машиніста; скороченням кількості примірників документа, що значно зменшить витрати праці на виписування та звіряння; поєднання первинного документа з бухгалтерським регістром; оформлення кількох операцій одним документом, тощо.

Процес документування господарських операцій у сільському господарстві досить специфічний. Слід зазначити, що більшість первинних документів, які використовувались у цій галузі, були затверджені Міністерством сільського господарства ще у 70-х роках минулого століття, а тому вони вже не відповідають сучасним вимогам документування господарських процесів. Отже, нині первинний облік в аграрних підприємствах потребує відповідних змін, але досить часто ці підприємства ще працюють за «старими» методами.

Інтеграція економіки України в світове співтовариство вимагає адаптування її бухгалтерського обліку та звітності до міжнародних стандартів і принципів (МСБО та МСФЗ) [3]. У зв'язку зі змінами з 1 січня 2007 року методологічних основ обліку діяльності аграрних підприємств, постала проблема документування фактів їх господарського життя. Зокрема, це стосується введення в дію Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», яке відповідає змісту МСБО 41 «Сільське господарство». П(С)БО 30 вносить суттєві зміни в процес документування надходження, руху та особливо оцінки біологічних активів аграрного підприємства.

Висновки. Інформаційне забезпечення повинне сприяти реалізації ефективного управління при мінімальних витратах на організацію та функціонування системи інформації. Основні функціональні вимоги до інформаційного забезпечення системи управління наступні. По-перше, необхідна її повнота (достатність). Інформація про об'єкт управління повинна охоплювати його по всіх керованих параметрах, додавання будь-яких інших зведених даних не збільшує обсяг відомостей про об'єкт. По-друге, необхідна точність. Кількісні характеристики параметрів, що визначають стан керованого об'єкта, повинні виражатися числом значущих цифр, зменшення яких недопустиме, а збільшення — зайве. По-третє, потрібна надійність (вірогідність) інформації. Слід забезпечити достатній ступінь упевненості в тому, що одержувані дані не перекручені. По-четверте, інформація повинна надходити вчасно. Варто визначити та дотримуватися проміжків часу, протягом яких надходитиме інформація, яка вимагається. Затримка інформації порушує режим управління і знецінює дані.

Список використаної літератури:

1. Закон України: Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: від 16.07.1999 №996-ВР // Баланс. -2001. - № 12 (31).- С.92.
2. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку [Підручник] / М.Т. Білуха. — К.: КДТЕУ, 2000. — 66 с.
3. Облік сільськогосподарської діяльності [Навчальний посібник] / За ред. В.М.Жука. — К.: ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007. — С. 6.
4. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит. — 2001. — № 1. — С.3—11.